

Intervju: Pedi Ešdaun, visoki predstavnik u BiH: “Da li će Dejton štiti RS ako se RS protivi Dejtonu?”

*Znamo da je Jovan Čizmović blizak Karadžiću i upravo zato smo ga stavili u prvi plan, zadužili za Komisiju za Srebrenicu * Ukoliko bi RS bila jedini razlog koji sprječava BiH da uđe u Nato, onda bi to zaista bila ozbiljna stvar za BiH i za RS * Nestrpljiv sam kad je u pitanju približavanje BiH Europi*

Visoki predstavnik Pedi Ešdaun prilično je uvjeren da će Bosna i Hercegovina ovoga ljeta na Samitu i Istanbulu postati članica Partnerstva za mir. No...

“Ništa u ovoj zemlji nije vjerovatno, ali sve stvari koje se tiču odbrambene reforme su ispunjene. Međutim, ukoliko ne dođe do korjenite reforme Republike Srpske kad je u pitanju ispunjavanje obaveza koje se tiču rada u Komisiji za Srebrenicu, krivičnog gonjenja ratnih zločinaca, onda moram biti pesimista. Akcije policije RS, poput one koja je nedavno provedena u Višegradu, moraju biti nastavljene. Ako ne bude tako, BiH neće moći iskoristiti ovu priliku, a RS još manje”, kaže visoki predstavnik.

Oslobođenje: Mnogi su iznenađeni Vašom, rekla bih, vrlo blagom odlukom kad je u pitanju opstruiranje rada Komisije za Srebrenicu. Stiče se utisak da ste smijenili neutjecajne i nevažne funkcionere?

Paddy Ashdown: Imam samo jedan cilj, a to je da dobijemo rezultate. Vodim računa o tome što ljudi misle o različitim koracima, ali me to ne zanima previše. Sve se treba ocjenjivati na osnovu toga da li ćemo na kraju otkriti javnosti informacije koje su se do sada skrivale. Ljudi mogu

suditi o tome da li sam isuviše strog ili isuviše blag, ali ja na umu imam samo jednu osobu, a to je jedna od srebreničkih majki koja želi informacije o tome gdje su njeni najbliži pokopani, kako su umrli... Moja odluka dijeli se u dvije faze i ne trebate suditi o njoj samo po prvoj fazi. Kada sam donosio odluku, a moram reći da mi je to bila jedna od najtežih odluka, morao sam uzeti u obzir ono što sam smatrao prvim znacima promjene u stavu i moram reći da žalim i kritikujem činjenicu da je za to trebalo devet mjeseci. U posljednjim danima rada Komisije, čini se da su organi RS konačno otkrili da treba promijeniti stav, i po prvi put smo dobili drugačije informacije koje nisu uključene u izvještaj. Ljudi će reći da sam ponovo zavarao i da sam tek u posljednjem trenutku dobio informacije. Ali vidjećemo. Sada slijedi nova odluka, 30. aprila, kada će ljudi s puno više razine biti odgovorni. Da li ću tada donijeti odluke u vezi s njihovom osobnom odgovornošću zavisić će od informacija koje će doći. To moramo gledati kao cjelinu.

Oslobođenje: Vjerujete, dakle, ipak da ćete dobiti prave odgovore?

Paddy Ashdown: Ne znam. Imamo tri roka – jedan se tiče ljudi koji su na političkoj razini odgovornosti. Tada ću ocijeniti da li je došlo do značajne promjene u stavu, da li imamo više informacija. Imamo, zatim, drugi rok, koji bi mogao uticati na neke ljude koji su na vrhu odgovornosti. Riječ je o samitu u Istanbulu. Republiku Srpsku štiti zakon, slagali se vi s tim ili ne. Republiku Srpsku štiti Ustav, dakle Dejton, i oni tu zakonsku zaštitu mogu tražiti. Međutim, da li će se zakonska zaštita smanjiti ukoliko se oni ponašaju protivno zakonu? Ukoliko bi RS bila jedini razlog koji spriječava BiH da uđe u Nato, onda bi to zaista bila ozbiljna stvar za BiH i za RS. To će donijeti sa sobom veoma značajne posljedice. I imamo i treći rok – to je sredina jula. Svaki taj rok je važan i donosi drugačije posljedice. To ne treba gledati kao jedan događaj nego kao proces.

Oslobođenje: Kako je došlo do toga da jedan od onih koji će također biti odgovoran za izvještaj Komisije bude Jovan Čizmović. Vi znate da je on bio jedan od bliskih Karadžićevih suradnika i da je to vjerovatno i danas?

Paddy Ashdown: Znamo. Upravo zato smo ga stavili u prvi plan. Vidjećemo! Imamo ljude čiji je položaj u sjeni i dalje uticajan i ponekad je korisno da se njih izvuče iz sjene.

Oslobođenje: Jeste li se sa Čizmovićem sretali tokom rata?

Paddy Ashdown: Nismo se sretali, koliko ja znam. Znam da sam se nekoliko puta išao vidjeti sa Karadžićem ali Čizmovića se apsolutno ne sjećam. Kada sam donio odluku, Čizmović je bio za mene ime za koje se povezuju određene stvari, koji je bio blizak suradnik i Dragana Čavića. Možda na taj način šaljem poruku i Čizmoviću i Čaviću.

Oslobođenje: Prije mjesec dana zajedno sa najvišim međunarodnim zvaničnicima u BiH (Paket, Bikoft, Loker) poslali ste domaćim političarima dramatično upozorenje da moraju poduzeti hitne mjere kada je u pitanju prijem BiH u Partnerstvo za mir. Čini se da se osim imenovanja državnog ministra obrane, ništa važnije nije dogodilo. Kakav je Vaš utisak?

Paddy Ashdown: Mislim da je danas puno bolje nego prije mjesec dana. Mislim da je gospodin Radovanović zaista zauzeo veoma ohrabrujući start. Ima puno toga što se mora učiniti. Možda to nije na naslovnoj stranici Oslobođenja, ali ima određenih stvari koje su se morale uraditi i one su urađene. Ali, generalni stav je da se gospodin Radovanović okrenuo svom poslu s velikom energijom i hrabrošću i da je došlo do velikih promjena. I ako nastavimo tako, a to tvrdi i gospodin Loker, mislimo da će BiH ispuniti ciljeve reformi. Mislim da su se stvari ipak promijenile i da jesu bolje.

Oslobođenje: Jeste li tako optimistični i kad je u pitanju ispunjavnje 16 uvjeta za otpočinjanje pregovora o

Stabilizaciji i pridruživanju EU. Državni premijer Adnan Terzić uvjeren je da će uvjeti biti ispunjeni do kraja maja.

Paddy Ashdown: Trebaju nam optimisti u ovoj zemlji. I ja bih volio da imamo ljude koji imaju suviše optimistične ciljeve i rokove. Može se oprostiti ako ste isuviše aktivni, ali ne ako ste isuviše neaktivni. Možda nećemo ispuniti rok do kraja maja, ali mislim da je gospodin Terzić u pravu što postavlja takve rokove. Moram reći da je u većini pitanja napredak bio razočaravajući. Zakon o nabavci je usvojen, možda smo blizu usvajanja zakona o javnoj RTV..., tako da jesmo donekle zakasnili, ali napredak se i dalje postiže.

Oslobođenje: I tako je OHR opet u paradoksalnoj situaciji. Baš kako je to i napisano u izvještaju ESI-ja – da bi međunarodna zajednica otišla iz BiH najprije mora još snažnije da se angažira. Kako vi to komentirate?

Paddy Ashdown: Da, to je paradoks. I to je tačno. Moja strategija je da nemilosrdno idemo naprijed, insistiramo na reformama kako bi ova zemlja ušla u tunnel koji vodi ka Europi, ka NATO-u. Kad uđete u tunnel, kad ste uključeni u proces stabilizacije i pridruživanja i Partnerstvo za mir, onda magnetska sila u tom procesu postaje jača od pritiska visokog predstavnika. Europa se mijenja. Javno mnijenje u Europi se mijenja. Obični glasači u Njemačkoj, Francuskoj nisu toliko opredijeljeni da zauvijek drže širom otvorena vrata ka istoku. Stalno govorim mojim prijateljima, zato je i to za Hrvatsku tako važno da ne čekaju, da budu pažljivi, vrata će se početi zatvarati. Jesam nestrpljiv. Nekad kažem da je to poput proširivanja granice divljeg zapada.

Oslobođenje: I zato se ponekad čini da u ovoj zemlji radi samo Ured visokog predstavnika?

Paddy Ashdown: Nije to tačno. Zaista nije. Ali, ponekad se i sam pitam da li neki stranci u ovoj zemlji više vjeruju u ovu zemlju nego neki domaći političari. Volio bih kad bi svi

političari u BiH vjerovali u ovu zemlju poput nekih ljudi koji nisu odavdje,

Oslobođenje: Jeste li već vidjeli izvještaj kojega Vam je dostavila SDS o trošenju budžeta? Iz te stranke poručuju da je izvještaj tako dobar, te se nadaju da ćete promijeniti svoju odluku o obustavi finansiranja SDS iz budžeta.

Paddy Ashdown: Zaista ćemo detaljno razmatrati taj izvještaj. A prije toga ne želim ga komentirati. Riječ je o važnom dokumentu, treba vidjeti da li je on istinit da li je potpun. Mislim da ćemo to završiti do sredine iduće sedmice i onda odlučiti šta uraditi. Međutim, sam izvještaj neće promijeniti moju odluku, ali on mi mora pokazati da SDS ne finansira mrežu ratnih zločinaca.

Oslobođenje: I iz Hrvatske demokratske zajednice žale se na odluku koju ste donijeli. Šta preporučujete ovoj stranci?

Paddy Ashdown: Da ispuni svoje međunarodne obaveze! Zaista ih ne shvatam. HDZ Hrvatske je proveo fundamentalnu, mentalnu promjenu. Makar kad je riječ o njihovom vodstvu. HDZ nije samo na vlasti nego im i dalje raste podrška i na putu su ka Europi. Zašto to ne može shvatiti HDZ u Hercegovini? Zašto je puno njih zastalo u nekom starom vremenu? Evo, pogledajte situaciju u obrazovanju. Potpisali su Bolonjsku deklaraciju i pozdravili ulazak BiH u Vijeće Europe i ne mogu sada to ignorirati. Međutim, pitanje je puno dublje – hoće li HDZ u Hercegovini pratiti HDZ Hrvatske i postati jedna od snaga koja reformira BiH ili će ostati jedna od snaga koja sprječava put u Europu.

Oslobođenje: Imate li osjećaj da upravo u ovim ključnim momentima domaći političari šute? Prije mjesec dana predizborna kampanja je bila jako živa?

Paddy Ashdown: Očigledno je da nefunkcionalnost na državnoj i na razini Federacije BiH i RS zadržava procese, a moj posao nije da to analiziram, već da iskoristim one koji to hoće kako

bismo išli dalje sa reformama. Bilo bi teško ne složiti se da unutrašnja tenzije u političkim snagama na vlasti predstavljaju osnovne prepreke procesu. S druge strane, jeste li sigurni da protivljenje HDZ-a u vezi obrazovanja nema veze sa predizbornom kampanjom? Da kritike Dodika upućene Đeriću nemaju veze sa predizbornom kampanjom? Ili, jeste li sigurni da artiljerija upućena iz SDS-a nema veze s tim? Naravno, riječ je i o još jednoj vrsti borbe, borbi između onih koji opstruiraju reforme i onih koji su za reforme.